Downloaded from UvA-DARE, the institutional repository of the University of Amsterdam (UvA)
http://dare.uva.nl/document/62452

File ID	62452
Filename	1. INLEIDING: ONDERZOEKSOBJECT EN ONDERZOEKSOPZET

SOURCE (OR PART OF THE FOLLOWING SOURCE):

Type	Dissertation
Title	Eigen schuld, bereddingsplicht en medewerkingsplicht in het schadeverzekeringsrecht
Author	M.L. Hendrikse
Faculty	Faculty of Law
Year	2002
Pages	318
ISBN	9027153310

FULL BIBLIOGRAPHIC DETAILS:
http://dare.uva.nl/record/107752

Copyright

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other then for strictly personal, individual use.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (http://dare.uva.nl)

1. INLEIDING: ONDERZOEKSOBJECT EN ONDERZOEKSOPZET

Bij geschillen tussen een assuradeur en een verzekerde gaat het over het algemeen over de vraag of de assuradeur in een bepaald geval dient uit te keren. De assuradeur beroept zich in een dergelijk geval op het feit dat de omstandigheden van het geval een gehele of gedeeltelijke weigering om uit te keren rechtvaardigen, terwijl de verzekerde het tegendeel beweert.
In dit proefschrift wil ik de aandacht vestigen op een drietal gedragingen van de verzekerde c.q. de verzekeringnemer in de uitvoeringsfase van de schadeverzekeringsovereenkomst die als een rechtvaardiging voor een dergelijke weigering zouden kunnen dienen, te weten: *eigen schuld van de verzekerde, het niet naleven van de bereddingsplicht door de verzekerde c.q. de verzekeringnemer en het niet naleven van de medewerkingsverplichtingen na het plaatsvinden van het schadevoorval door de verzekerde c.q. de verzekeringnemer.*
De keuze voor deze gedragingen is *niet geheel willekeurig*. De drie gedragingen hebben *iets gemeenschappelijks*. Alle drie hangen nauw samen met het plaatsvinden van het schadevoorval: eigen schuld van de verzekerde heeft het voorval zelf tot gevolg, het niet naleven van de bereddingsplicht is van invloed op de omvang van de schade die het voorval tot gevolg heeft en het niet naleven van de medewerkingsverplichtingen na het plaatsvinden van het schadevoorval kan de omvang van de schade mogelijk beïnvloeden. Verder vertonen de drie leerstukken nog enige overlap zodat samenloop mogelijk is zoals ik hierna nog zal aantonen. De regelingen met betrekking tot de onderhavige gedragingen vindt men *zowel in de wet als in de polisvoorwaarden* terug. In de *literatuur* wordt over het algemeen *veel minder aandacht* aan *polisvoorwaarden* geschonken dan aan de *wettelijke regeling*.

Daarentegen komt *in dit onderzoek* de *nadruk* te liggen op de *polisvoorwaarden*, in het *bijzonder* op de *polisvoorwaarden* die deel uit maken van *consumentenschadeverzekeringen*. De assuradeur dient sinds 1 januari 1992 bij het opstellen van zijn polisvoorwaarden rekening te houden met de *Wet Algemene Voorwaarden* (artt. 6:231-247 BW). Deze *dwingendrechtelijke*[1] regeling beschermt voornamelijk *consumenten*. In dit proefschrift zal ik *mede* bespreken in hoeverre voor iedere behandelde gedraging van de verzekerde c.q. de verzekeringnemer de op die gedragingen betrekking hebbende polisvoorwaarden in overeenstemming zijn met de Wet Algemene Voorwaarden.

Bij een studie als deze past ook enig *rechtsvergelijkend* onderzoek.[2] Daarbij heb ik mij geconcentreerd op *België en Engeland*.

België is met name interessant vanwege de *nieuwe* wettelijke regelingen, voor het verzekeringsrecht daterend uit 1992: *de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst*.[3] Nu in Nederland een wetswijziging aanstaande is op het gebied van het verzekeringsrecht, is het leerzaam te

1 Zie in dit kader art. 6:246 BW.

2 Rechtsvergelijkend onderzoek kan verrijkend werken. Men kan leren van de manier waarop andere landen met bepaalde privaatrechtelijke vraagstukken omgaan. Wellicht levert dergelijk onderzoek oplossingen op voor problemen die zich afspelen in de nationale rechtssfeer. Zie treffend voor dit laatste A.F. Schnitzer, Vergleichende Rechtslehre, eerste druk, Basel 1945, p. 43: 'Auch das Recht is eine Technik, und rein technisch kann ein Land eine theoretisch klarere oder praktisch glücklichere Formulierung gefunden haben als ein anderes.' Zie ook K. Zweigert/H. Kötz, Introduction to comparative law, derde druk, Oxford 1998, p.16-17 en Th.M. de Boer, WPNR 6033 (1992), p.39-48.

3 Art. 3 van die wet bepaalt dat de wet van dwingend recht is tenzij uit de bewoordingen van sommige wetsbepalingen zelf blijkt dat ervan mag worden afgeweken. Het Nederlandse Ontwerp Titel 7.17 bevat ook veel dwingend recht blijkens art. 7.17.1.16, art.7.17.2.25a en 7.17.3.25. De Wet op de landverzekeringsovereenkomst is *niet* van toepassing op *zeeverzekeringen, herverzekeringen en verzekeringen van goederenvervoer, met uitzondering van bagage- en verhuisverzekeringen* (art. 2 § 1 Verz. W.). Laatstgenoemde verzekeringen *blijven* onderworpen aan *de oude Verzekeringswet van 11 juni 1874*. Zie ook Ph. Colle, Algemene beginselen van het Belgisch verzekeringsrecht, 2e herziene druk, Brussel 1997, p.19 en 94.

bekijken hoe de invoering in België verlopen is. Met name kan bezien worden of de keuzes die de Belgische wetgever in de wetgeving van 1992 heeft gemaakt in Titel 7.17 dienen te worden nagevolgd.[4]
Voor de keuze van *Engeland* geldt het vertrouwde argument dat het hier een *afwijkend rechtsstelsel* betreft en *daarmee samenhangend* het *eigen karakter van de rechtspraak.* Een *systematisch* stelsel van regels ontbreekt in Engeland.[5] Men gaat van case naar case zonder zich veel zorgen te maken om de logische inpassing in een sluitend systeem.[6] Nu de rechter minder gebonden is aan wetten, is hij beter in staat 'maatwerk' te leveren. De 'vrijheid' van de Engelse rechter heeft voor de praktijk belangrijke rechtsfiguren zoals de 'trust' opgeleverd.[7] Het lijkt mij leerzaam te bezien of het pragmatische Engelse recht tot andere oplossingen komt voor de in dit proefschrift aan de orde zijnde onderwerpen dan het formalistische Nederlandse recht.[8] Wellicht kan het verworven inzicht gebruikt worden bij de vaststelling van Titel 7.17.

4 Zie ook J.C. van Eijk-Graveland, Verzekerbaarheid van opzet in het schadeverzekeringsrecht, eerste druk, Deventer 1999, p.113.

5 Dit is de overzichtelijkheid en de toegankelijkheid van het Engelse recht vooral vroeger niet ten goede gekomen. Door de ontwikkeling van gecomputeriseerde geavanceerde zoeksystemen, zoals Lexis/Nexis, en het steeds grotere gebruik van Internet in het maatschappelijk verkeer wordt het Engelse recht echter tegenwoordig steeds toegankelijker. Zie ook C.Æ. Uniken Venema/W.J. Zwalve, Common Law & Civil Law, eerste druk, Deventer 2000, p.79-81.

6 Naar de mening van Smits vindt in het Nederlandse verbintenissenrecht 'Anglisering' plaats: steeds meer wordt buiten het systeem om een actie aangenomen die dan vooraf gaat aan het systeem zoals dat ook in het Engelse 'case law'-systeem gebeurt. Als voorbeeld noemt hij onder andere HR 27-6-1997, NJ 1997, 719. Zie J.M. Smits, NTBR 2000/3, p.106 en R&R 1997, p.221.

7 Zie voor de ontstaansgeschiedenis van de rechtsfiguur 'trust' C.Æ. Uniken Venema/W.J. Zwalve, Common Law & Civil Law, eerste druk, Deventer 2000, p.281-298.

8 Zie voor deze tegenstelling J.M. Smits, R&R 1997, p.217.

Alvorens de hierboven genoemde drie gedragingen te bespreken, zullen in het volgende hoofdstuk *eerst twee* onderwerpen aan de orde komen die in het *vervolg* van het proefschrift *keer op keer terugkomen* en die *daarom* dan ook aan het *begin* dienen te worden besproken: *de contra proferentem methode*[9] *en de reikwijdte van het begrip kernbeding in het verzekeringsrecht*[10].

9 Polisvoorwaarden blinken niet altijd uit in duidelijkheid. In het vervolg van dit proefschrift zullen tenminste twee onduidelijke polisvoorwaarden worden besproken: de 'normale voorzichtigheid'-clausule en de opzetclausule. Ingeval de verzekerde een consument is, zal bij een geschil tussen de verzekerde en de assuradeur over de uitleg van een onduidelijke beding door de rechter worden gekozen voor de voor de consument-verzekerde meest gunstige lezing (art. 6:238 lid 2 BW).

10 Ingeval een duidelijke polisvoorwaarde als kernbeding kan worden aangemerkt, blijft de Wet Algemene Voorwaarden, artt. 6:231-247 BW, buiten toepassing. Een dergelijk beding zal dan niet vernietigd kunnen worden indien er door de verzekerde een beroep wordt gedaan op het volgens deze laatste onredelijk bezwarende karakter van het beding.